

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

IV. évfolyam, 2. szám

Bemutakozás

Hírlevelünk - a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal [Miskolci Irodájának](#) munkatársai és a Herman Ottó Tudományos Egyesület tagjai szerkesztésében - Észak-Magyarország megyei műemléki- és kulturális eseményeinek bemutatására törekszik. Rövid információkat, híreket közlünk régiókról és mindarról, ami az Önök érdeklődésére számot tarthat. Megjelenése minden hónap második felében várható.

Természetesen kérdéseiket, témafelvetéseiket örömmel várjuk az alábbi e-mail címekre:

h.o.t.e.@freemail.hu

hil.di@freemail.hu (Hajdú Ildikó)

Ugyanezen címen Ön és ismerősei bármikor fel- vagy bánatunkra akár le is jelentkezhetnek hírlevelünkről.

Megrendelése ingyenes, kérjük adja tovább hírét ismerőseinek.

Kedves Olvasóink!

A Herman Ottó Tudományos Egyesület a civil szervezetek szabályai szerint „felnőttkorba lépett”. Két teljes év működés után immár pártfogói segítségét kérhetjük mindazoknak, akik nyomon követve eddigi tevékenységünket szívesen biztosítanának minket támogatásukról és jószándékukról személyi jövedelemadójuk 1%-ának az Egyesület számára való eljuttatásával.

Két legismertebb munkánk e Hírlevél és a Műemléki beszélgetések című rendezvénysorozat. Mind az elektronikus formában olvasható Észak-magyarországi Kulturális- és Műemléki Hírlevél, mind a Miskolci Herman Ottó Múzeumban havonta megrendezett Műemléki beszélgetések a 2007-ben a negyedik évébe lépett. Ezen hosszú idő bár korántsem volt mindig könnyű, lépéseinket a kezdetektől nyomon követő érdeklődők láthatták nemcsak szárnypróbálgatásainkat, hanem fokozatos fejlődésünket is, melynek eredménye az Önök által jelenleg olvasható hírlevél.

Azonban mint minden civil szervezetnek, Egyesületünknek is több lábon kell állnia a folyamatos működés érdekében, amelynek most léphettünk egy következő lépcsőfokára az 1%-os adófelajánlások segítségével. Ha Ön is szívesen csatlakozna támogatóink sorába, kérjük az alábbi adószámra juttassa el adományát, amelyet ezennel köszönünk mindenkinek és bízunk benne, hamarosan megismerhetik újabb érdekes ötleteinket.

Adószámunk:

18445671-1-05

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

A TARTALOMBÓL...

Tanulmányok

Temetők a Galyaságban és mellékén (*Koleszár Krisztián*)
Adalékok Miskolc városképének alakulásához, korai (korábbi) lakóépületeihez
(*Szunyogh László*)
Bozótharc Szádváron (*Jurecz László Miklós*)

Hírek

Kísérleti régészeti napok Lillafüreden (*Szörényi Gábor András*)
Modern és Szocreál – könyvbemutató
Útmutató épített és tárgyi örökségünk megóvásához - a világhálón is!
Megújult honlapunk! (www.koh-7.hermuz.hu)
Megjelent a Pataki Régészeti Híradó (*Ringer István*)

Aktuális rendezvények, konferenciák

Műemléki beszélgetések
A Castrum Bene Egyesület XIII. Vándorgyűlése
A vasművesség évezredei a Kárpát-medencében – Miskolc, 2007. június 12-13.
A magyar honfoglalás és államalapítás kora régészeti kutatásának újabb eredményei –
Budapest, 2007. május 29-31.
Harangtörténeti Ankét, 2007. június 7-9.
Hild József halálának 140. évfordulójára rendezett konferencia programja. 2007. március 1-2.

Miskolci és regionális rendezvények

Miskolci Galéria
Herman Ottó Múzeum, Miskolc

Könyvajánló

Balassi Bálint Beteg lelkeknek való füves kertecskéjének faksimile kiadása
(*Gál-Mlakár Zsófia*)

Aktuális Pályázatok

Helyi Építészeti Örökség 2007. évi Nívódíj pályázata
Pályázati Felhívás - az Irodalmi Rádió 2007. évi hangzó és nyomtatott kiadványsorozataiban,
rádióműsoraiban, felolvasóestjein, netköteteiben való megjelenésre
Emlékeztető: az NKA pályázatok beadási határidei

Impresszum

TANULMÁNYOK

TEMETŐK A GALYASÁGBAN ÉS MELLÉKÉN

Galyaság alatt itt most kizárólag azt az öt református települést értjük, amit Pesty Frigyes helynévgyűjtése kapcsán 1864-ben a helyi jegyző is galyaságinak tartott: a Rét-patak völgyének három települését, így Égerszögöt, Teresztenyét és Szőlősardót, valamint a „magasabban” fekvő Tornakápolnát és Varbócot.

Ezek a falvak napjainkban végóráikat élik: lakosságuk elöregedett, keresztelő és lakodalom évtizedek óta alig akad. Hajdani társadalmi erejüket jelzik még a népi építészet remekeit jelentő módos lakóházak, a vasárnap is szinte üres barokk-klasszicista református templomok, az elgazosodó terjedelmes szőlőhegyek és gyümölcsösök.

Temetőik néprajzosaink figyelmét nem kerülték el. A legkorábbi gyűjtéseket a két világháború között végezte Nagy Dezső és Futó Zoltán, a debreceni Református Kollégium archívumában őrzött rajzaik tanúskodnak erről. A legátfogóbb kutatások Kunt Ernő nevéhez kötődnek, aki az 1970–80-as években megjelent köteteiben számos galyasági adatot tett közzé. Itt kell azonban megjegyezni, hogy a nyomtatásban megjelent anyagok mögött terjedelmes kéziratot, teljes temetődokumentációkat kell feltételeznünk, melyek a mai napig ismeretlenül lappangnak valahol, hiszen közgyűjteményből nem ismertek. Végül Horváth Imre 1990-es évek eleji teljes varbóci kataszterét kell megemlíteni.

A galyasági temetőket alább sorra vesszük az alábbi rendben: Szőlősardó után a Rét-patak völgyéből Varbócra kapaszkodunk, majd Tornakápolnát követően ismét a Rét-patak völgyébe, annak völgyfőjéhez térünk vissza: Égerszögre, végül Teresztenyével zárjuk a galyasági falvak gyűrűjét.

Szőlősardóban ma több temetőt is találunk, számunkra a régi temetőként emlegetett a legérdekesebb, mely a faluba keletről vezető útról is látszik, szántók és legelők övezik, illetve a telkek szilvásai határolják. Ismerve Kunt Ernő megjelent adatait, 1978 körül 187 elkülöníthető sírt számlát a temető. Mára megmaradt csekély számú sírjelei azonban ma is tükrözik az egykori temető hangulatát. Persze nem egyet már keresve sem találunk, csak fotók maradtak róluk. Az északkeleti peremén, fák árnyékában viszonylag ép temetőrészletet találunk csapott tetejű fejfákkal, a temető közepén még áll a több korábbi képről ismert leány-fejfa, illetve ehhez közel, a földön fekvő, a fa sírkereszt. A temető bejáratánál fedezhető föl az egyik legszebb kontyos fejfa, minden bizonnyal éltes korában elhunyt asszony sírjele. A szőlősardai sírjelek közös jellemzője, hogy méternél is magasabbak, átmérőjük 20x20 cm körüli. Több fejfán is látszik, a földbe ásott részük elkorhadása után mélyebbre ásták, ezért a faragások csak részben dokumentálhatók. Mivel a temetőt ma már nem használják, ezért ott közösségi emlékhely kialakítása mindenképpen kívánatos lenne – a korábbi sírjelek egy részének rekonstrukciójával, illetve a meglévők helyszíni konzerválásával..

Előbbi fejfákhoz képest szembeötlő a Varbóc temetőjében álló sírjelek „apró” mérete, átmérőjük mindössze 10–15 cm körül van. Teljes rajzos gyűjteményüket Horváth Imre készítette el 1992-ben. Eszerint is jellemző a gömbölyített, illetve hátracsapott fejű, szájadékos fejfa, azonban a koronás faragású is előfordul. A temetőben ma viszonylag sok fa sírjelet találunk (a szaporodó műkö sírlemlékek ellenére), azonban összevetve az említett 1992-es gyűjtéssel, itt is nyomon követhető a temető értékeinek sorvadása.

Tornakápolna hajdan birsgaráddal övezett temetőjét napjainkban a műkö sírlemlékek uralják. A megmarad csekély számú fa sírjel – talán tíznél is kevesebb – a temető déli végében található. Nyoma sincs az 1930-as évek közepén gyűjtött nagy változatosságú fejfaanyagának, mely szerint a kápolnai temető sírjelei leginkább az

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

aggteleki, szőlőardai, égerszögi temetőivel rokoníthatók. A meglévő fejfák – bizonyára a II. világháborút követően készültek – leginkább a Szinpetriben lévőkre hasonlítanak, úgy sejtjük, faragójukat is ott kell keresnünk.

Viszonylag sok fejfa maradt meg viszont Égerszögön, ahol domboldalban találjuk a temetőt. Itt is helyi faragót kell a fejfák mögött látnunk, hiszen azok nem rendelkeznek különösebb formai változatossággal. Számos fejfa maradt meg „párban”, az elhunyt és özvegye tehát egy sírban nyugszanak. Itt fedezhető fel a fejfák festése is: rőtbarna színű mázolás, fehér feliratkihúzással.

Teresztenye temetője talán mind közül a legérdekesebb fejfaformát tudhatja magáénak. Kunt Ernő köteteiben (1978, 1987) jó leírását adja, számos fotót közöl e sírjelekről. Utolsó fejfafaragóként Osváth Sámuel ismeryük, akinek egészen szoborszerűen megformált sírjelek kerültek ki a keze alól: szemöldökük, orruk, szájuk van, az asszonyok fején konttyal. Napjainkban is megdöbbentő a temető egysége. Bálványforma, méretes sírjelek, a többé-kevésbé jól kivehető hantokon. Itt is megjegyzendő, hogy a korábbi – a két világháború közötti – gyűjtés ezt a formát még nem ismeri (a fejfák leginkább a szőlősardaiakhoz hasonlítanak), tehát kimondható, hogy egy faragó emberhez köthető mindahány. S ez jól példázza azt is, hogy nem kell föltétlenül évszázados hagyományt keresni egy forma mögött, hiszen itt egy alkotó *egyszeri* díszítőízlésének nyomát találjuk.

A Galyaságot körülvevő falvak temetőit vizsgálva számos temetőben találunk még fa sírjeleket. Töredékes anyaga maradt ránk Szin, Szinpetri, Jósvafő, Perkupa, Bódvaszilás és Szögliget református temetőjének, azonban a fejfás temetők/temetőrészek megőrzése még ezen falvakban sem hiábavaló feladat. Remélhető, hogy újratemethető hagyomány lehet a fejfaállítás, sőt, a vele járó temetkezéskultúra is, s ezzel temetőink is visszakapják *emberi* léptékű sírjeleiket.

(Koleszár Krisztián)

Irodalom

Faggyas István

1988 *Fejfás temetők a magyarországi Gömörben*. Debrecen, KLTE Néprajzi Tanszéke, 197 p. /Gömör Néprajza, XII./

Futó Zoltán

1935k. [*Fejfa-gyűjtések: Varbóc.*] Debrecen, Debreceni Református Kollégium Múzeuma

Horváth Imre

1992 *A varbóci református temető sírjelei*. Kézirat. Debrecen

Kunt Ernő

1978 *Temetők az Aggteleki-karszt falvaiban*. Debrecen, KLTE Néprajzi Tanszéke, 152 p. /Studia Folkloristica et Ethnographica, 3./

1983 *Temetők népművészete*. Budapest, Corvina Kiadó, 64 p. /Magyar Népművészet./

1987 *Az utolsó átváltozás. A magyar parasztság halálképe*. Budapest, Gondolat Könyvkiadó, 300 p.

Nagy Dezső

1935k. [*Fejfa-gyűjtések: Szőlősardó, Tornakápolna.*] Debrecen, Debreceni Református Kollégium Múzeuma

(Az előadás során vetített képek a hírlevél korlátozott méretei miatt, csak a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Miskolci Irodájának honlapján lesznek láthatók hamarosan. A szerk.)

ADALÉKOK MISKOLC VÁROSKÉPÉNEK ALAKULÁSÁHOZ, KORAI (KORÁBBI) LAKÓÉPÜLETEIHEZ

Megmaradt épületek, épületmaradványok, korabeli ábrázolások alapján általánosságban kialakult képünk van egy-egy kárpát-medencei településtípus – falu, mezőváros, (szabad királyi) város, szász város – arculatának változásairól. A kiemelkedő épületek – palota, templom, vár, középületek – mellett, mennyiségük miatt, a lakóházak is meghatározóak a városkép szempontjából.

Miskolc esetében nem vagyunk túl szerencsések, kevés a megmaradt lakóház, s igen szegényesek a fennmaradt ábrázolások. A XIX. század előtti időszakból városképet mutató ábrázolással nem nagyon rendelkezünk. 1702-ből ismert a Miskolci Kötelkönyv, amelyben összeíratott a város akkori teljes ingatlanállománya. Adatait Marjalaki Kiss Lajos vetette össze a jelenlegi (1955) állapottal. Ismertek korábbi részleges adóösszeírások is, de az első ismert telekrajzos miskolci térkép is csak 1817-ből való (Liber Fundus). A város telekrajza, telekosztása tehát visszamenőleg a XVIII-XIX-ig századig, illetve részleteiben korábbig is rekonstruálható, a városkép alakulásának széleskörű összefoglalására azonban még nem történt kísérlet. Ehhez a munkához az analógiák felhasználása mellett szükség lenne a régészeti eredmények, a levéltári kutatások összegzésére, a kevés számú ábrázolás összevetésére, s mindenképp a még meglévő épületek, illetve maradványaik feltérképezésére. Ehelyütt magam sem erre a feladatra vállalkozom, csupán, mint gyakorló építész, a munkám során „felfedezett” épületek ismertetésével szeretnék néhány adalékot szolgáltatni a témához.

Vizsgálódásom szigorúan csak a középkori Miskolc területére korlátozódik, nem foglalkozom tehát a később közigazgatásilag hozzácsatolt falvakkal (Diósgyőr, Görömböly, Hejőcsaba stb.). Analógiák alapján is tudjuk, hogy a mezővárosok „kezdeti” utcaképét az utcára merőlegesen, oldalhatáron álló földszintes falusias lakóházak, kvázi parasztházak jellemzik. Ezek anyaga a föld-, vályog-, paticsfalazatútól a kő- és téglapadlós építésűekig váltakozik, fejlődik. A házak sorát egy-egy igényesebb építésű, más formálású kúria (nemesi telek) szakítja meg, de sokszor ezek sem különböznek a többi lakóháztól. A városiasodás folyamán a házak előbb „hajlítottá” válnak, azaz az utcafronton merőleges szárny épül. Később a kapubejárók beépítésével, ezen utcai szárnyak összeépüléséből alakul ki a városias zárt sorú beépítés. Aztán a földszintes házak helyére emeleteset húznak, közismert, hogy Miskolc első emeletes háza a Dőry- (v. Rákóczi) kúria 1700 körülről. A barokktól (XVIII. sz.) az eklektika koráig (XVIII. sz. vége – XIX. sz. eleje) épülnek ki a miskolci főutca emeletes zárt sorú térfalai. Ahogy a település fejlődik és nő, a városias beépítés mind kijebb és kijebb húzódik, mindig az „aktuális” városszélre szorítva a falusias beépítést, a „parasztházakat”. Az I. világháború után már jellemzően nem épülnek parasztházak, ekkortól a városszéleken, a kertvárosokban a villaépítészeti, s az ebből kinövő családiházak beépítés lesz a jellemző. E fentebb vázolt folyamatot néhány példával kívánom illusztrálni.

A XVIII. században a Hunyadi (vagy másként Nagy-Hunyad) utca nyugati, Diósgyőr felőli vége a város szélének számított. (A Győri kapu valahol a Dayka utca vonalában állhatott.) Itt épült, a mestergerendába vésett évszám szerint az 1770-es években, a mai

1. kép: Hunyadi u. 62. sz.

Hunyadi utca 62. sz. alatti lakóház. Az épület nem igazán parasztház, inkább módosabb, kismemesi, vagy polgári lakóház. Az épület ma is áll, s érdekessége, hogy jelenleg is az építető leszármazottainak a tulajdonában van. Az épület téglafalazatú, míves, deszkaborítású vakolatarchitektúrája későbarokk

2. kép: Dózsa Gy. u. 7. sz.

fafödémje van. Az oromzati fal formálása, a padlásbevilágító

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

oromzati szellőzőnyílás erre a korra jellemző, ovális alakú. A ház sajnos rossz, de nem menthetetlen állapotban van, s átépítetlenül, eredeti állapotában, egyedül megmaradt emléke korának. Szintén város széle volt ezzel egyidőben a Fábián kapu környéke is. Itt, a mai *Dózsa György úton*, szinte minden ház átépült, de a 7. sz alatti ház még őriz XVIII. századi elemeket.

3. kép: Parasztház a Medgyesalján

4. kép: Parasztház a Feszty Árpád utcában

Az első világháború idején nyugaton a *Meggyesalja* környéke, északon a Bábonyi-bérc alja jelentette a belterület határát. Utóbbinál, a mai

Feszty Árpád utcán hajtották ki a város marháit a gulyakútra. Mindkét terület parasztházakkal épült be, melyekből még ma is számos áll az újabb építésű családi házak között. Ezek megőrzésre nem feltétlenül érdekesebbek, de dokumentálásukkal hozzájárulhatunk az ottani korai városkép rekonstrukciójához.

A Petőfi utca egykoron az Urak utcája volt. Több ház is őriz XVIII. századi részletet. A 31. sz. alatti eklektikus épületbe, a „hajlított” utcai szárny építéskor egyszerűen belefoglalták a XVIII. század végi boltozatos későbarokk lakóházat, amely az ott lakók „legendáriuma” szerint egykoron a miskolci *kisbíró háza* volt. A Petőfi utca házsora minden bizonnyal még számos érdekességet rejt, vizsgálata, felmérése feltétlenül fontos lenne.

5. kép: Kisbíró-ház boltozata, Petőfi u. 31.

Amíg a Petőfi utcán csak a földszintes zárt sorú kiépítésig városiasodott utcakép rejt régi lakóházakat, a *Széchenyi utca 66-ban*, a mai Borsodi Söröző épületében, az emeletes XIX. század végi eklektikus városi lakóházban egy az egyben megtalálható az oldalhatáron álló XVIII. századi barokk lakóház, falaival, helyiségeivel, nyílásaival, boltozataival, mennyezeti vakolatarchitektúrájával. Az

emeletes kiépítéskor nyilván megfelelő állagúnak és teherbírásúnak találták az egykori kis, polgári lakóházat, így takarékoságból ráépítkeztek. Marjalaki Kiss Lajos tanulmányából tudjuk, hogy az 1793-as összeírás szerint Bükk Zsigmond fundusán több ház is állt itt, az egyik ezek szerint megőrződött. (Mint ahogy a Royal köz is megőrizte a szintén itt említett „*Szinván át vivő szekérút*” nyomvonalát.)

Természetesen, a szűken vett történeti belvárosban, a főutca mellett főként a Rákóczi és Kossuth utcákon, az előbb említettekénél sokkal több és fontosabb épületmaradvány, elem található, ezek egy része jól ismert. A belvárosi műemléki terület kijelölése kapcsán a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal munkatársai megkutatták a területet, ennek eredményeit még nem ismerem.

Véleményem szerint ideje lenne egy, a korábbi városképeket bemutató, a város arculatának változásait szemléltető összegző kutatásnak, s az építészeti ábrázolás mai technikai színvonalán ez látványosan dokumentálható, bemutatható is lenne.

(Szunyogh László, építész)

6. kép: Korábbi lakóház boltozata a Borsodi Sörözőben

HÍREK

KÍSÉRLETI RÉGÉSZETI NAPOK LILLAFÜREDEN

A miskolci Herman Ottó Múzeum régészei Szörényi Gábor András vezetésével 2006. nyarán tudományos-ismeretterjesztő rendezvénysorozatot indítottak el az utolsó magyar polihisztor, Herman Ottó lillafüredi házában és kertjében. Ennek célja az volt, hogy közelebb hozzák a látogatók számára a régészetet, mint tudományát és mesterséget. Mindeközben bemutatkoztak a legújabb régészeti feltárások az előadásokban és posztereken. A látogatók természetesen nemcsak elméleti, hanem gyakorlati foglalkozásokon is részt vettek, ahol belekóstolhattak a régészeti korok emberének hétköznapijaiba.

Rendezvénysorozatunkat a már nagy sikernek örvendő magyarországi régészeti parkok mintájára ötlöttük ki. Természetesen mi nem egy igazi régészeti parkot akartunk létrehozni Lillafüreden, hiszen az ingatlan kis alapterülete ezt nem is tette volna lehetővé, másrésről pedig nem akartuk a szépen beültetett, befűvesített kertnek egyéb funkciót is adni. Herman Ottó kertje maradjon az, ami volt 100 éve, azaz kellemes üdülőterület; de mi lenne – tettük fel a kérdést – ha ez a nagyszerű múltú hely havonta egy – egy alkalommal színteret adna régészeti oktató – ismeretterjesztő előadásoknak.

Az ötlet után nekiláttunk és megterveztük a rendezvény gerincét, amit egész nyáron követtünk is. Családoknak szóló eseményt gondoltunk ki, azaz olyan programok kellett, amelyek kicsiknek és felnőtteknek egyaránt oktatójellegű és érdekes is. Ebből a szempontból a régészeti programok hálásak, hiszen magáról a régészetről, annak feladatairól, munkafolyamatairól a mai felnőtt lakosság is alig tud többet a gyerekeknél. Ez volt a vezérfonalunk, ezt a hiányosságot akartuk pótolni, a régészetet kellett kézzelfoghatóvá tennünk előadásokkal, leletekkel, bemutatókkal. Kísérleti régészeti napoknak kereszteltük a programsorozatot, így természetes volt, hogy minden alkalommal valamilyen gyakorlati bemutatót és oktatást is tartottunk, de így legalább mindenki a saját kezével „tanulhatta meg” a múltunk, illetve a régészet egy – egy szeletét.

A június elején indult sorozatot – Herman Ottó előtt is tisztelegve – a magyarországi és bükki paleolitikum eredményeivel nyitottuk. Lengyel György és Szolyák Péter előadásukat követően, mint rendes „őseemberek” kiültek az erdő szélére, ahol az előző héten már összegyűjtött tetemes mennyiségű kvarcporfílt pattintani kezdték. Bemutatójuk után mindenki üthette a követ, ki – ki ügyessége szerint és a levált szilánkokkal a szomszédos tűzhelyen kialakított „konyhában” megsült húscsapatokat apríthatták. A nagyobb pengékkel pedig csontot lehetett szétzúzni. Néhány lehorzsolt, vagy vérző ujj, kézfej bizonyította, hogy nem volt könnyű a bükki szerszámkészítők dolga.

A következő alkalommal, júliusban korszakot váltottunk, Csengeri Piroska mutatta be a közelmúltban, megyénkben feltárt neolitikus lelőhelyek kerámiaanyagát. Az előadás célja az volt, hogy az edénművesség legegyszerűbb módszerét, a hurkatechnikát elsajátítsák a hallgatók, hogy utána a kertben tartott gyakorlaton mindenki kézzel formázott edényeket készíthessen. A bőrkeményre száradt edényeket haza lehetett vinni, ahol a sütőben ki is égethették azokat. Néhány „kezdletes” alkotás és állatfigura a ház tornácán ma is hirdeti a tavalyi fazekasokat.

A hónap végére egy általánosabb témát találtunk ki. Házépítési technológiák régészeti korokban. Az őskőkori szakaszt Szolyák Péter, a későbbi korok technikáit Szörényi Gábor András vázolta fel a látogatóknak. Erre az alkalomra szánt kísérleti feladat pedig nem más volt, mint házfalat kellett építenünk természetes

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

anyagokból. Paticsfalú épületet terveztünk a kert egyik sarkában, ahol cölöpöket ástunk és döngöltünk be, majd vesszővel fontuk a közöket és jöhetett a kicsik számára a legnagyobb szórakozás (az anyukák persze nem biztos, hogy annyira örültek) a sártapasztás. Törekkel kevert agyagot kentek a vesszőfonatok közé olyan vastagon, míg az masszív fallá nem vált.

A nyarat záró utolsó rendezvényünkön Szörényi Gábor András tartott előadást arról, hogy mi is valójában a régészet, mit csinál egy magyar régész (nem Indiana Jones). Ezen előadás, mint később kiderült teljesen hiánypótló szerepet töltött be, hiszen a tanév kezdete után több általános iskola 5. osztálya is felkérte a Múzeumot ezen előadás újbóli megtartására. Mint utolsó kísérleti régészeti napon ekkor az eddig bemutatott összes gyakorlatra mód nyílt, az újdonságot Barsi Csaba néprajzos munkatársunk gyűjteménye jelentette, aki nagy számú és sokszor fejtörést okozó pásztoreszközt, valamint hangszereket hozott magával. Az előre behangolt kolompokkal, kürtökkel rögtönzött muzsikálásba is csaptak a résztvevők, így nyárbúcsúztató zenebonával zárultak a kísérleti régészeti napok Lillafüreden.

Voltak állandó jellegű programjaink, amelyek mind a négy alkalommal nyitottak voltak a közönség előtt. A kicsik körében végig vitathatatlan népszerűségnek örvendett az erdő alatt kialakított, Régészzhomokozónak keresztelt játékasztás, ahol igazi aprószerszámokkal bonthattak ki korábban elásott „nem egészen” régészeti időkből származó kerámiatöredékeket és illeszthették össze. Kedveltségét bizonyítja, hogy gyakran volt teli a felszín, alig volt időnk a „leletek” újbóli elrejtésére.

A sok szellemi táplálék után a megfáradt hallgatókat mindig valamilyen parázson sült étellel vártuk, így is kicsit azonosulva a régi korok emberével.

Összességében egy hangulatos rendezvénysorozatot indíthattunk el, amit elsősorban családoknak szerveztünk, de mint 2006-ban láttuk, teljesen vegyes korosztályok is érdeklődtek. A résztvevők számának folyamatos emelkedése arra bízott, hogy van értelme folytatni, hiszen olyan tudományos eredményeket mutathattunk be népszerűsítő módon, amelyekkel közelebb hoztuk a régészetet az átlagemberhez. Reményeink szerint akik Lillafüreden megfordultak, saját „bőrükön, kezükön” ízlelték meg a régészeti korok emberének hétköznapi életét. És a színes előadások, bemutatók hatására, ha valahol a megyénkben járnak - kelnek, akkor eszükbe fog jutni, hogy itt is, ott is van egy – egy régészeti lelőhely, amiről ő már hallott. Nem utolsó sorban talán ezek a látogatók a kulturális örökségeket jobban a sajátjuknak fogják érezni, jobban fognak vigyázni rá.

A tavalyi lelkes kezdetek után 2007 nyarán is szeretnénk megrendezni Lillafüreden a régészeti napokat. Az idén megújuló Herman Ottó ház június végi nyitására kapcsolódóan újabb régészeti előadásokkal és érdekes kísérletezésekkel készülünk. Szeretnénk kibővíteni a bemutatóink sorát további elemekkel (íjászat, „vadászat”, tűzcsiholás, stb.), hagyományörző csoportok bevonásával (honfoglaló magyarok bemutatója). Az emlékház és a kert mérete miatt továbbra is 60-70 fős létszámot tudunk fogadni alkalmanként, de örömmel vennénk ennél több vendéget is, ebben az esetben újabb napokon ismétléseket tartanánk. Külön gyerekek számára rendezzük meg a meséléssel és magyar mondák elbeszélésével egybekötött nyáresti szalonasütésünket. Célunk, hogy mindenki örömmel jöjjön Lillafüredre a múltunk megismerése végett. Részletes programról és időpontokról tavasztól érdeklődhetnek a Múzeum honlapján (www.hermuz.hu), vagy telefonon a Régészeti Osztály Munkatársaitól (46/560-187).

(Szörényi Gábor András, régész)

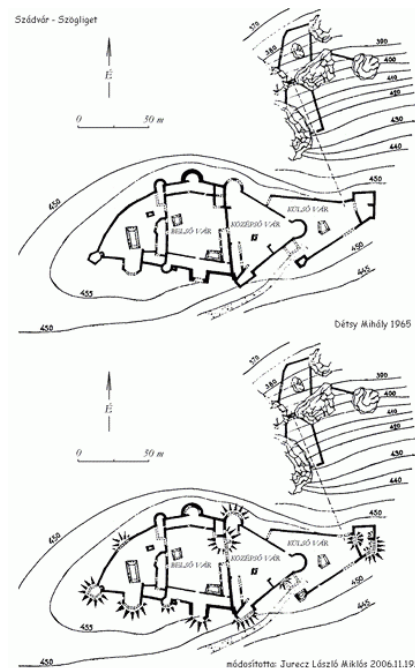
BOZÓTHARC SZÁDVÁRON

Magyarország méltatlanul elfeledett várainak egyike Szádvár. A mai határszélen, az Aggteleki-karszt 460 méter magas csúcsát koronázzák a nagy kiterjedésű vár romjai, melyet alig egy évtized alatt sűrűn ellepett a bozót, az évszázados falakat benőtték a fák, bokrok. A sokáig áthatolhatatlan, beláthatatlan terület végre újra bejárható, köszönhetően a 2006. őszén végzett munkálatoknak. A példaértékű nagy vártakarítás különlegessége, hogy kezdeményezői amatőr várbarátok, akik saját munkájukat is adták Szádvár kitisztításához.

A kitisztított várudvar

A vár történetét többször ismertették már, elég ha Détsky Mihály könyvére vagy Halász Ágoston rövid összefoglalójára utalunk (Castrum Bene folyóirat). Jóval szegényebb anyag áll rendelkezésre a vár építészeti részleteit, alaprajzát, a felszínen látható nyomokat illetően.

Az egyetlen rendelkezésre álló modern felmérési rajzot 1965-ből Détsky Mihály publikálta (HOM Évk. VIII.), az újabb irodalom is ezt vette át. 2006. őszén, a bozótirtást követően jártunk a helyszínen, és elsődleges célunk e Détsky-féle rajz összevetése volt a jelenlegi állapotokkal.

A pusztulás szinte mindenütt nyomon követhető. Az egykor épnek jelzett falsíkok számos helyen már az omlási réteg alá kerültek, így a felszínen már nem követhetőek, egyes bástyák falsarkai megindulak, leomlottak, így esetenként a felmérés részletei ma már nem ellenőrizhetőek.

Sokkal érdekesebbek viszont a rajz azon pontatlanságai, melyek új információkat rejtenek magukban. A nyugati udvar északnyugati zárófalán egyes középkori rajzok ugyanis jeleznek egy kör alaprajzú bástyát, mely az 1965-ös felmérésen egyáltalán nem szerepel. A kitisztított terepen viszont látható egy körre emlékeztető omladék ezen a területen, mely valószínűleg az „elveszett” bástyát rejti.

Hasonlóképpen nem egyezett a belső vár északkeleti sarka, ahol bizonyos részletek ma már nem vehetőek ki a felszínen, ugyanakkor újabb falszakaszokat is sikerült felvezetni a korábbi rajzra.

A déli fal egyik bástyája is bizonyosan más alakú volt, mint ahogy a felmérésen látszik, ugyanis az egyik falsarok magasan megmaradt, ahol észlelhető, hogy a törés tompaszögű, ami kizárja a négyzetes alaprajzot, és hitelesíti egyes korabeli rajzok ezen részletét, ahol a bástyát ötszögűnek ábrázolják.

A jelenlegi domborzati viszonyokat megpróbáltuk érzékeltetni a omladék-részük jelölésével, ezzel téve szemléletesebbé a falak egymáshoz való viszonyát.

A belső vár északnyugati részén szerencsésen megmaradt egy falszakasz, melyen az eredeti koronaszint maradványai észlelhetőek, így adott a lehetőség az eredeti falmagasság meghatározására.

Ma még. Hiszen a romlás üteme alapján pár éven belül olyan részletek pusztulnak majd el, amelyek hiánya nagyban megnehezíti a korrekt képalkotást, nehezebbé téve a jövő régészeinek munkáját. Különösen a belső vár magasan álló keleti fala kritikus statikailag, melynek megerősítése sürgős feladat lenne.

Hogy mi lesz a vár további sorsa, az egyelőre kérdéses. Az amatőr kezdeményezők a jövőben egyesületi formában folytatják munkájukat, és újabb nagytakarítást terveznek március 15-18-a között. Informatív honlapot üzemeltetnek, melynek címe: <http://www.szadvar.hu> Példaértékű összefogás tapasztalható az érintett szervezetek részéről is, hiszen mind a székvári önkormányzat, mint az Aggteleki Nemzeti Park a kezdeményezés mellé állt, és segíti a vár területének karbantartását, a KÖH pedig a szakmai felügyeletet

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

biztosítja ehhez. Remélhetőleg ez a jövőben is így marad, és szakembernek, turistának egyaránt örömet okoz majd e méltatlanul elfeledett, csodás fekvésű vár felkeresése.

(Jurecz László Miklós)

Képek:

1. A keleti magas fal 2000-ben
2. A keleti magas fal a nagytakarítás után, 2006-ban
3. Kilátás dél felé

MODERN ÉS SZOCREÁL - KÖNYVBEMUTATÓ

2007. február 20-án mutatta be Dr. Varga Kálmán, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke és Bugár Mészáros Károly, a Magyar Építészeti Múzeum igazgatója Branczik Márta, Fehérvári Zoltán, Hajdú Virág, Prádkfalvi Endre által írt, a Modern és szocreál, Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1959 című könyvet.

(*Forrás: Kulturális Örökségvédelmi Hivatal*)

ÚTMUTATÓ ÉPÍTETT ÉS TÁRGYI ÖRÖKSÉGÜNK MEGÓVÁSÁHOZ - A VILÁGHÁLÓN IS!

Két éve annak, hogy a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal és a (sajnos a közelmúltban megszüntetett) Teleki László Alapítvány közös kiadásában megjelent az Útmutató épített és tárgyi örökségünk megóvásához című kötet. A Káldy Gyula és Várallyay Réka által szerkesztett vaskos könyv szándékai szerint a "civiliekhez", vagyis régi épületek, műtárgyak tulajdonosaihoz szólt. Az egy-egy szakterületen jártas szerzők gyakorlati tanácsokkal igyekeztek ellátni azokat, akik ezen kulturális értékeket a mindennapokban gondozzák. A kötet a "szakmában" több ellentétes véleményt is kiváltott, volt a kik inkább kritizálták (pl. Szemerey Tamás, www.epiteszforum.hu), volt akik elismeréssel szóltak róla. Abban viszont mindenki egyetértett, hogy hiánypótló, komoly munkáról van szó. A mű 2004-ben látott napvilágot, viszonylag kis terjedelemben, amin a későbbi, CD alakú kiadás sem

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

segített sokat. Így szükségessé és a közelmúltban lehetségessé vált a szövegek világhálón való "közzététele": az olvasó a KÖH honlapjáról töltheti le a kötet fejezeteit a

<http://www.koh.hu/index.php? mp=nyitolarap& amp=utmutato> címről.

-k I-

MEGÚJULT HONLAPUNK!

Régi címen, de gyökeresen új kialakítással áll ezentúl az érdeklődők rendelkezésére a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Miskolci Irodájának honlapja. A Kosdi Attila műemlékvédelmi felügyelő, helyettes irodavezető által jegyzett weblap továbbra is a partnerünk, miskolci Herman Ottó Múzeum segítségével szerepelhet az interneten. Szíves közreműködésüket e helyütt is köszönjük. A Hírlevelet érintő újdonságnak számít, hogy régebbi és aktuális számaink ezentúl e honlapról is elérhetőek lesznek. A korábbi honlaphoz képest számomra legérdekesebb újdonság a műemlék menüből elérhető, folyamatosan feltöltések útján állandóan gazdagodó, ún. képes műemlékjegyzék. Itt archív, ötven év előtti és mai fényképfelvételeken nézhetjük végig Észak-Magyarország védett épületeit. Csak remélhetjük, hogy a ma még gyakran hiányos lista hamarosan sokkal teljesebbé válik majd. (Apropó, ha a T. Olvasó rendelkezik BAZ vagy Heves megyei műemlékeket ábrázoló, régi vagy újabb fényképfelvétellel, kérjük, juttassa azt el hozzánk, hogy a honlapon közkinccsé tehessek.

Az új honlap természetesen még nem a végleges állapotát mutatja, azon még jónéhány változtatás, pontosítás, adatfeltöltés szükséges. E munkához kérjük olvasóink és minden érdeklődő szíves segítségét, észrevételét, amiért előre is hálásak vagyunk. Aki nem tudná, mégegyszer a címünk: www.koh-7.hermuz.hu

-k I-

MEGJELENT PATAKI RÉGÉSZETI HÍRADÓ

A Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma 2007 januárjában Pataki Régészeti Híradó címen egy elektronikus formában megjelenő régészeti folyóiratot indított útjára, mely a tervek szerint havi egy alkalommal lát napvilágot. A sárospataki Rákóczi Múzeum által vezetett megelőző régészeti feltárások, tervátadások, terepbejárások előzetes jelentései mellett minden számban megjelenik egy anyagközlő tanulmány, vagy kutatástörténeti összefoglaló. Az első látásra talán kissé formabontó közlési mód mellett azért döntöttünk, mert intézményünk – hasonlóan a legtöbb hazai múzeumhoz – a szűkösebb anyagi lehetőségek miatt rendszeres, hagyományos formában megjelenő kiadványt rövid- és középtávon nem tud kiadni, vagy kiadatni. Mivel Sárospatakon és közvetlen régiójában az utóbbi időszakban örvendetesen megnőtt a különböző régészeti kutatások száma, talán nem érdektelen, ha a szakma tagjai legalább rövid, közlésszerű információkat szereznek az újabb eredményekről. Ugyanilyen fontos cél a múzeum gyűjteményében lévő gazdag régészeti leletanyag szisztematikus feldolgozása és közzététele. Mivel ennek túlnyomó része a középkor/kora-újkor időszakából való, lapunk profilját is ezen korszakok jelentik. Az online közlési módnak, számos kényeszerű hátránya mellett, a legfőbb előnye talán éppen a gyors információcsere, valamint az, hogy terjedelmi korlátok nélkül helyezhető el rajta szöveges tartalom, s a nyomda szeszélyének ki nem tett képanyag. Noha lapunk elsősorban szakembereknek szól, természetesen nem lehet célunk, hogy a hagyományos, évtizedek óta magas szakmai színvonalon szerkesztett periodikák sorába emelkedjünk, ám reményeink szerint hasznos információt nyújthatunk az egyes témákban közvetve érintett kutatóknak, érdeklődőknek.

(Az elektronikus folyóirat elérhető a www.spatak.hu weboldalon. Szerk.)

(Ringer István)

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

AKTUÁLIS RENDEZVÉNYEK, KONFERENCIÁK

Tisztelettel meghívjuk Önt és Barátait a *Herman Ottó Tudományos Közhasznú Egyesület* és a *Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Miskolci Irodájának* alábbi közös rendezvényére :

MŰEMLEKI BESZÉLGETÉSEK Előadássorozat a sokszínű műemlékvédelemről

2007. év márciusi programját szeretnénk a figyelmükbe ajánlani

Március 21.

SÁRKÖZY SEBESTYÉN: **A történeti Torna megye településtopográfiája** **a kezdetektől a 18. század elejéig** **Könyvbemutató**

Helyszín: Herman Ottó Múzeum kiállítási épülete, Miskolc, Papszer 1.

Rendezvényeink minden hónap harmadik szerdáján, du. 16.00-tól kerülnek megrendezésre.

Kapcsolattartó: Hajdú Ildikó

Mobil: 06/70-515-7997

E-mail: h.o.t.e.@freemail.hu

A CASTRUM BENE EGYESÜLET XIII. VÁNDORGYŰLÉSE

a Vas megyei Múzeumok Igazgatósága meghívására

Kőszeg, 2007. május 11-13.

ELŐZETES PROGRAM

2007. május 11. Kőszeg erődítései

- 13.00-15.00 *Bariska István: Kőszeg várainak és városának története*
Benkhard Lilla–Mentényi Klára: Kőszeg városi vára és városerődítése
Zsoldos Attila: Kőszegi Henrik és cinkosai. Nyugat-Magyarország várai 1270-ben
- 15.00 A vár és a város megtekintése, majd autóbusszos tanulmányút az Óházhoz, utána fogadás a Kőszegi-hegységben.

2007. május 12. Korai várépítészet a Nyugat-Dunántúlon

- 9.00-12.00 *Dénes József: Nyugat-Dunántúl korai várépítészetének kutatástörténete*
Gömöri János: Korai sáncvárak a nyugati határvidéken
Kiss Gábor–Zágorhidi Czigány Balázs: A várkutatások újabb eredményei Vasváron és környékén

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

Fekete Mária: Szentvid vára

Tolnai Katalin: Visegrád-Sibrik a középkorban

Ebédszünet

14.00-16.00

Feld István: A motték kérdése Magyarországon

Nikolaus Hofer: Hochmittelalterlicher Burgenbau im ostösterreichischen Flachland –
Entwicklung und Erscheinungsbild im Spiegel archäologischer Quellen

Karin/Thomas Kührtreiber: Frühe Herrschaftsbildung und Burgen im südöstlichen NÖ.

Georg Tiefengruber: Frühe steierische Burganlagen und Motten

16.00:

Egyesületi közgyűlés

vacsora

2007. május 13. Autóbuszos tanulmányút Vas megye váraihoz

Útvonal: Szentvid-Pinkaóvár (Burg, Ausztria) – Ják – Körmend – Vasvár – Döröske/Kastély-Sorkifalud/Zalak – Ikervár – Sárvár

Indulás: 8.00-kor Sárvárról, visszautazási lehetőség késő délután Szombathelyre, vagy utazás gyorsvonattal Győr, Budapest felé

Konferencia-felhívás

A VASMŰVESSÉG ÉVEZREDEI A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

Interdiszciplináris konferencia

Miskolc, 2007. június 12-13.

A Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Tára konferenciát szervez

A MAGYAR HONFOGLALÁS ÉS ÁLLAMALAPÍTÁS KORA RÉGÉSZETI KUTATÁSÁNAK ÚJABB EREDMÉNYEI témakörben

A konferencia időpontja: 2007. május 29-31.

A konferencia helyszíne: Magyar Nemzeti Múzeum Díszterme (Budapest, Múzeum krt. 14-16.)

HARANGTÖRTÉNETI ANKÉT – MEGHÍVÓ

Az OMM Öntödei Múzeuma és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal 2007. június 7-9. között közösen rendezi meg a soron következő, **6. harangtörténeti ankétot**, melyre ezúton tisztelettel meghívjuk.

Az ankét célja, hogy a hazai és külföldi harangtörténettel foglalkozó kutatók a harangöntödékek története, mesterek munkássága, a harangok felmérése, védettsége, díszítésének elemzése, valamint a harangtornyok felújítása, a régi harangszékek megőrzésének területén elért eredményeikről beszámolhassanak.

A részletes program letölthető a KÖH honlapjáról

(http://www.koh.hu/index.php?mp=hirek&_amp=6anket&_url=hirek.php)

(Forrás: www.koh.hu)

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél
2007. február

HILD JÓZSEF HALÁLÁNAK 140. ÉVFORDULÓJÁRA RENDEZETT KONFERENCIA PROGRAMJA:

Budapest Főváros Levéltára , előadóterem

2007. március 1. 10h-tól

(1139 Budapest, Teve utca 3-5.)

Komárik Dénes: *Bevezető*

Bibó István: *Ganneval, Hild-család, folyamatosság?*

Horváth Alice: *Hild palladianizmusa*

Gábor Eszter: *Művészi vagy vállalkozói magatartás. Pollack, Hild és Kasselik a Városligeti fasorban*

Halmos Károly: *Hild József csődpere és anyagi helyzetének alakulása életének utolsó szakaszában*

Hidvégi Violetta: *Hild munkásságának utolsó hét éve; tervek Pest város Építő Bizottmánya anyagában*

12h A kiállítás megnyitása

12.30-13.30h Ebédszünet

Mezős Tamás: *Erkölcsei érték keresése a későklasszicista pesti bérházak térrendszerében*

Süle Ágnes Katalin: *Egy lakóépület fejlődésének példája*

Rozsnyai József: *A Császár fürdő*

Kávészünet

Krähling János: *Hild József és a Deák téri evangélikus templom*

Sisa József: *Az Üllői úti kaszárnya és a várszerű építészet*

Saly Noémi: *Hild és a vendéglátás*

Hozzászólások

Esztergom, Szent Adalbert Képzési Lelkiségi és Konferencia Központ

2007. március 2. 10h-tól

(2500 Esztergom, Szent István tér 10., Nagyszeminárium)

Pattantyús-Ábrahám Ádám: *Az esztergomi Bazilika kupolaszerkezete*

Hegedűs András: *Újabb adatok az esztergomi Bazilika építésével kapcsolatban a Primási Levéltár anyaga alapján*

Prokopp Mária: *Hild József és a Prokopp-család: Prokopp János, Prokopp Gyula kapcsolata Hild munkásságával*

Istvánffy Miklós: *Hild? Feigler? Prokopp? Az esztergomi Takarékpénztár tervezőjének kérdése*

Kemény Mária: *Klasszicizmus és/vagy romantika? Hild és Feigler szerepe az esztergomi Nagyszeminárium építéstörténetében*

Vezetés a Nagyszeminárium épületében

11.30-12h Kávészünet

Mezey Alice: *Hild szerepe a bajnai Sándor-kastély építéstörténetében*

Fekete J. Csaba: *Hagyományos és újszerű Hild József főúri lakóhely-építészetében*

Zászkaliczky Zsuzsanna: *A ceglédi református templom*

14.30h Cséfalvay Pál: *Vezetés az esztergomi Bazilikában a kupolatér megtekintésével*

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

MISKOLCI ÉS REGIONÁLIS RENDEZVÉNYEK

Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum, Miskolc (www.miskolcigaleria.hu)

2007. január 11-től

HELYREIGAZÍTÁS4. Orosz Csaba képzőművész, művészetpedagógus kiállítása

2007. január 31. – 2007. április 7.

Szakács Györgyi jelmeztervező művész önálló kiállítása

2007. február 15 – 2007. március 15.

Ivan Safranko szlovák képzőművész kiállítása

Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Papszer 1. (www.hermuz.hu)

2007. január 19. – 2007. április 1.

Térbe zárt pillanat. Háromdimenziós fényképek. 1850-1918

2007. március 6. – 2007. június 24.

Bulgária ásványai. A „Föld és Ember” Nemzeti Múzeum (Szófia, Bulgária) vendégkiállítása

Eger, Dobó István Vármúzeum

2006. január 1. – 2007. december 31.

A világ fegyverei – fegyverek világa

KÖNYVAJÁNLÓ

BALASSI BÁLINT BETEG LELKEKNEK VALÓ FÜVES KERTECSKÉJÉNEK FAKSZIMILE KIADÁSA

Tisztelt olvasó e havi számunkban a bibliofil közönségünk nagy örömeire egy igazi csemegével szolgálhatunk. Nemrégiben jelent meg ugyanis a Balassi Kiadó, a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete és az Országos Széchényi Könyvtár gondozásában Kőszeghy Péter tanulmányával Balassi Bálint Beteg lelkeknek való füves kertecskéjének fakszimile kiadása.

Hogy miért éppen most került erre sor, azt az elmúlt 2006. esztendő fontos kultúr diplomáciai eseménye magyarázza. Az Orosz Köztársaság ugyanis tavaly ünnepélyes keretek között szolgáltatta vissza a Sárospataki Református Kollégium Könyvtárában a II. világháború idején „fogságba esett” és elhurcolt könyveket (ennek részletes történetét és a visszakerült anyag bemutatását, azok állapotát többek között januárban ismertette Dr. Dienes Dénes Igazgató Úr a Műemléki beszélgetések rendezvénysorozat keretében). Ennek a visszakerült anyagnak részeként vehették kezükbe ismét a magyar kutatók Balassi e korai művét, melyet 1572-ben Krakkóban jelentettek meg először.

Ez a krakkói kiadás, minthogy egyetlen példányban maradt fenn, igen becses darabja e „kiszabadított” kollekciónak egy másik, szintén egyetlen példányban létező, 1593-ban Debrecenben kiadott változattal, visszakerülésével pedig megkezdődhetett egy érdemi, most már tovább bővíthető kutatás is a mű keletkezéséről, szerzőségéről is. Kőszeghy Péter remek tanulmánya ennek a kutatási folyamatnak egy nagyon fontos állomása. A lehetséges kiadások felkutatásával, vizsgálatával és a változatok összehasonlításával, egyfajta „keletkezés-fa” (stemma) vázolható fel a műről, ami megkönnyíti értelmezését is.

Balassi Bálint apja, János 1569-es fogságba esése majd 1570-ben történt szökése és Lengyelországba menekülése motiválhatta az ifjú Bálintot a mű megírására valószínűleg tanítója Bornemissza Péter, a neves prédikátor közreműködésével. A Füves kertecske valójában fordítás Michael Bock hagenai prédikátor 1562-

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

ben kiadott kegyességi művéből, melyet Balassi még nürnbergi tanulmányai során ismerhetett meg és Kőszeghy Péter szerint nagy valószínűséggel tanára, Bornemissza teológiai állásfoglalásának nyomon követhető megnyilatkozásai ismerhetők fel a szövegben. Ezzel a Balassi-kutatás is egy fontos megállapításhoz érkezett, a műről szerzett tudásunk tovább bővült, a Füves kertecskébe tekintve pedig megnyílhat előttünk egy vészterhes korszak politikai-vallási zűrzavarában élő nemesi család sorsa, egyéni életpályái, sorsértelmezése, világlátása, hite erőt adva és reményt keltve a mában munkálkodóknak.

(Gál-Mlakár Zsófia)

AKTUÁLIS PÁLYÁZATOK

A Helyi Építészeti Örökség 2007. évi Nívódíj pályázata Pályázati Felhívás

Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Építésügyi és Településrendezési Főosztálya - az 1997. évi LXXVIII. törvény 50.-ának (1) bekezdés e) és h) pontjában és az építészeti örökség helyi védelmének szakmai szabályairól szóló 66/1999. (VIII. 13.) FVM rendeletben foglaltak alapján- az építészeti örökség helyi védelme területén a példaszerű helyreállítások elismerése céljából építészeti nívódíj pályázatot hirdet. A nívódíjat megvalósult alkotások nyerhetik el. A pályázat nyilvános. A nívódíjra pályázni lehet az ország területén lévő önkormányzati rendelettel a helyi védelem körébe vont elemekkel, melyek jelentős építészeti értéket képviselnek és helyreállításuk, bemutatásuk példaszerű színvonalon, értéknövelő módon valósult meg.

A pályázat célja, hogy segítségével feltárjuk, értékeljük és közétegyük a helyi védelemben részesített értékes történeti emlékek megőrzésével, helyreállításával elért kiemelkedő építészeti és mérnöki teljesítményeket. További célja a pályázatnak, hogy széles körben hasznosítható javaslatokat adjon az egyedi tájérték, a településkép, a településkarakter, az értékes épületegyüttes, épület, képzőművészeti alkotás, stb. szakszerű megőrzéséhez.

Pályázati feltételek:

Pályázatot nyújthat be minden olyan személy, aki a felújítás megvalósításában felelős építészként, vagy táj- és kertépítész tervezőként, ill. restaurátorként, generálkivitelezőként, vagy tulajdonosként (önkormányzat és civil szervezet is lehet) közreműködött és a pályázati kiírás feltételeit magára nézve kötelezőnek ismeri el. A pályázatra *2006. január 1. előtt igazoltan megvalósult alkotásokkal*, épületek esetében e dátum előtti jogerős használatbavételi engedéllyel rendelkező pályaművekkel lehet jelentkezni. Nem lehet pályázni, ha a tervezéssel kapcsolatban szerzői jogi, etikai vita, vagy építésrendészeti eljárás áll fenn, erről a pályázónak nyilatkoznia kell. Díjazásban az építetők, tervezők és kivitelezők részesülnek.

Minden pályázathoz be kell szerezni a területi főépítész értékelő véleményét, amely a pályázat mellékletét képezi.

A pályázati felhívást az Építésügyi Szemle, az Önkormányzati Tájékoztató és az Építész Közlöny is közzéteszi, de hozzáférhető a www.otm.gov.hu és a www.vati.hu honlapon is, letölthető formában. A pályázati kiírás és jelentkezési lap (adatlap) 2007. február 1-től díjmentesen szerezhető be a VÁTI Kht-nál (VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Közhasznú Társaság). Cím: 1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32. További információ kérhető az irodán Bódyné Máthé Ildikótól, tel.: 224 3100/4603 melléken.

A pályázatok benyújtásának határideje: *2007. március 26.* A pályázatot postán kell benyújtani, benyújtásának időpontja a postabélyegző kelte. Egy postai csomagban csak egy pályázat nyújtható be. A benyújtott pályázati anyag díjazására a legmagasabb pályadíj 1,5 millió, a legalacsonyabb díja 300.000.- forint. A díjak átadására és a díjazásban vagy elismerésben részesített épületek bemutatására ünnepélyes keretek között, egyidejűleg kerül sor.

Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium

Építésügyi és Településrendezési Főosztály

Építészeti és Építésgazdasági Osztály

1077 Budapest, Kéthly Anna tér 1. 1903 Bp., Pf.:314.

Tel: 441-7776 Fax:441-7782, email: www.otm.gov.hu

(Forrás: www.epiteszforum.hu)

Pályázati Felhívás
az Irodalmi Rádió 2007. évi hangzó és nyomtatott kiadványsorozataiban,
rádióműsoraiban, felolvasóestjein, netköteteiben való megjelenésre

A pályázatok címe, témája, beérkezési határideje:

Cím	Téma	Forma	Beérkezési határidő
<i>Kortárs Verstár</i>	bármilyen vers tematikus megkötés nélkül	vers	folyamatos, minden hónap utolsó napja
<i>A Hét Prózája</i>	bármilyen próza tematikus megkötés nélkül	próza	folyamatos, minden hónap utolsó napja
<i>A tavasz és ünnepei</i>	a tavasszal, tavaszi természettel, a tavasz során előforduló ünnepekkel (nőnap, anyák napja, gyereknap, márc. 15., húsvét, munka ünnepe, pünkösöd, bolondok napja) kapcsolatos versek	vers	2007. február 25.
<i>A víz, halászok, tengerészek</i>	a vízzel, vízi élővilággal, esővel, árvízzel, tavakkal, folyókkal, tengerekkel, óceánokkal és a rajtuk/bennünk dolgozó halászokkal, tengerészekkel, bűvárokkal kapcsolatos versek	vers	2007. március 30.
<i>Állatok</i>	versek állatokról, az állat-ember kapcsolatáról	vers	2007. május 30.
<i>Példaképek</i>	versek példaképekről, rajongásról, követendő emberi példákról, magatartásról, cselekedeteikről	vers	2007. június 30.
<i>Testi-lelki egészségünk</i>	versek az egészségről, betegségről, sportról, fizikai munkáról, örömről, bánatról, a lelki békéről és ennek megteremtéséről	vers	2007. július 30.
<i>Az élet iskolája</i>	versek tanulságos történetekről, melyekből tanultunk életünk során, versek az iskoláról, tanulásról, életpaszttalatról	vers	2007. augusztus 30.
<i>Ősz</i>	az ősszel, őszi természettel, valamint az ősz során előforduló ünnepekkel (okt. 23., mindenszentek) kapcsolatos versek	vers	2007. szept. 30.
<i>Gazdagság és szegénység</i>	versek a gazdagságról, jólétről, szegénységről, hajléktalanságról, szociológiai és társadalmi problémákról	vers	2007. október 30.
<i>Év végi vidámságok</i>	humoros versek, történetek, hangjátékok, rádiójátékok bármiről	vers és próza	2007. november 30.
<i>Álom és valóság</i>	az álmokról, álmodásról, éjszakáról, ébredésről, vágyakról és valóságról szóló versek	vers	2007. december 30.

A pályázatok célja: Kortárs amatőr és hivatásos költők részére publikálási, bemutatkozási lehetőség, műveik hangzó anyaggá való feldolgozása, audio CD és nyomtatott formátumú kiadása, a hazai irodalom színesítése, gazdagítása, az irodalmi élet megmozgatása.

A pályázat teljes anyaga megtalálható, valamint információ kérhető:

20/544-0372

irodalmiradio@caracom.hu

www.irodalmiradio.hu

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél

2007. február

EMLÉKEZTETŐ: AZ NKA PÁLYÁZATOK BEADÁSI HATÁRIDEI

Múzeumi - meghívásos	január 16.
Táncművészeti - meghívásos	január 22.
Mozgókép	január 24.
Kiemelt Kulturális Események Ideiglenes – meghívásos	január 30.
Iparművészeti	február 5.
Műemléki és Régészeti	február 8.
Könyvtári	február 12.
Múzeumi	február 14.
Táncművészeti	február 20.
Fotóművészeti	február 26.
Levéltári	február 28.
Színházi	március 1.
Képzőművészeti	március 5.
Közművelődési	március 12.
Népművészeti	március 19.
Levéltári	március 20.
(az 1995. évi LXVI.t. 34/A. § (1) támogatására)	
Ismeretterjesztés	március 26.
Építőművészeti	április 4.
Szépirodalmi	április 6.
Mozgókép	április 9.
Zenei	április 20.
Színházi	június 25.

Bővebb információ: www.nka.hu

IMPRESSZUM

Észak-magyarországi kulturális és műemléki hírlevél. A Herman Ottó Tudományos Egyesület és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Miskolci Irodájának értesítője. Megjelenik havonta, csak digitális formában. Szerkesztők: Hajdú Ildikó (hil.di@freemail.hu) és Paszternák István (istvan.paszternak@koh.hu) Postacímünk 3530 Miskolc, Rákóczi utca 11. Tel./fax: +36 46 508-927 (KÖH). A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a Hírlevélben megjelenített valamennyi véleménnyel, nézettel. A Hírlevél változatlan formában szabadon sokszorosítható, továbbküldhető. Képeink, szövegeink felhasználása a forrás megjelölésével lehetséges. (Forrás nélkül megjelent képeink az Internetről származnak.) Hírlevelünk korábbi számai letölthetőek a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal honlapjáról a <http://www.koh.hu/index.php?mp=nyitolarap&=MSKHIRL> címen. A Hírlevél ingyenes, megrendelni, vagy a megrendelést lemondani egy, a szerkesztőknek küldött e-maillal lehet. A megrendelők e-mail címeit a Szerkesztőség semmilyen formában nem használja fel és nem adja tovább. Híreink részben a Kultur Pont aktuális hírleveléből származnak. Látogassa meg partnerünk honlapját a www.kulturpont.hu címen!